

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/28/2022
Identifikačné číslo spisu: 1714207639
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1714207639.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Ing. I. R., nar. XX.XX.XXXX, C. XX, F., zastúpeného Advokátskou kanceláriou UHAL s.r.o., Štefana Moyzesa 9877/43, Zvolen, IČO: 47 236 655, proti žalovanej: Slovenská republika, konajúca prostredníctvom Ministerstva spravodlivosti SR, Račianska 71, Bratislava, IČO: 00 166 073, o náhradu škody vo výške 5.962,22 eura s príslušenstvom, v konaní o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č.k. 16Co/27/2019 - 204 zo dňa 31.08.2021, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave č.k. 16Co/27/2019 - 204 zo dňa 31.08.2021 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Bratislave (ďalej „odvolací súd“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti, bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi peňažnú sumu 137,78 eura spolu s úrokom z omeškania zamietol, v napadnutej zamietajúcej časti, ktorou bol zamietnutý návrh v časti istiny 5.824,44 eura spolu s úrokom z omeškania potvrdil a žalovanej priznal voči žalobcovi plný nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v odôvodnení uviedol, že s ohľadom na § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť dňa 1.7.2004, je v prejednávanej veci potrebné aplikovať zákon č. 58/1969 Zb., pretože zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z., sa spravuje zákonom č. 58/1969 Zb., pričom rozhodnutie, od ktorého žalobca odvodzuje svoj nárok bolo vydané dňa 2.6.2003, a právoplatné dňa 3.7.2003. V zmysle tejto úpravy existuje trojročná subjektívna premlčacia doba, ktorá začína plynúť odo dňa, kedy sa poškodený o škodu dozvedel a desaťročná objektívna premlčacia doba odo dňa doručenia, resp. oznámenia zrušujúceho rozhodnutia. Poukázal na ustálenú judikatúru najvyšších súdnych autorít na Slovensku, podľa ktorej možno vznesenie takejto námietky v určitých výnimočných situáciách považovať za neúčinné v prípadoch, ak by bola námietka premlčania vznesená v rozpore s dobrými

mravmi, a to v prípade ak druhá strana sporu márne uplynutie premlčacej doby nezavinila. Nestotožnil sa s námietkou žalobcu, že plynutie premlčacej doby by sa malo odvíjať od okamihu vzniku škody - zaplataenia základov obhajoby v trestnom konaní, lebo plynutie premlčacej doby by bolo závislé výlučne od vôle žalobcu, kedy náklady obhajoby zaplatí, čím by mohol žalovanú udržovať v neistote neobmedzenú dobu. Ak sa vychádzalo od momentu vystavenia faktúry za poskytovanie právnych služieb, plynutie premlčacej doby by bolo zase závislé od vôle obhajcu.

3. Odvolací súd teda ustálil, že premlčacia doba v zmysle § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. začala plynúť desaťročná objektívna premlčacia doba žalobcovi odo dňa doručenia alebo oznámenia nezákonného rozhodnutia (16.06.2003). Žalobca sa o tom, že mu vznikla škoda pozostávajúca z trov právneho zastúpenia v trestnom konaní dozvedel až 06.09.2012 právoplatnosťou oslobodzujúceho rozsudku okresného súdu v spojení s uznesením krajského súdu. Objektívna premlčacia doba plynula od 16.06.2003 a uplynula 16.06.2013, teda 9 mesiacov potom, ako sa žalobca dozvedel o tom, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo nezákonné, a že mu vznikla škoda. Odvolací súd poukázal na § 18 zákona č. 583/2003 Z. z., podľa ktorého je advokát povinný v priebehu poskytovania služby informovať klienta o výške odmeny ešte pred začatím úkonu, a teda žalobca o výške škody mal vedieť už v tom čase. Keďže nárok žalobcu podliehal predbežnému prerokovaniu na ústrednom orgáne, mal možnosť prerušiť plynutie objektívnej premlčacej doby na obdobie najviac 6 mesiacov, kedy by uplynula až 06.12.2013. Žiadosť o predbežné prerokovanie podal až 21.06.2013, t.j. po uplynutí objektívnej premlčacej doby.

4. Proti tomuto rozsudku podal žalobca včas dovolanie z dôvodu uvedenom v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Úvodom namietal aplikáciu § 18 zákona č. 583/2003 Z. z., nakoľko zákon ukladá povinnosť advokáta informovať svojho klienta o výške odmeny za právny úkon a nie povinnosť žalobcu zisťovať si túto výšku. V tomto prípade nešlo o nečinnosť žalobcu, a teda zásada „právo patrí bdelým“ nie je možné aplikovať. Advokát si môže uplatňovať nárok voči klientovi kedykoľvek do 3 rokov od právoplatného skončenia veci. Advokát si uplatnil svoj nárok včas, žalobca nič nezameškal a platbou odmeny advokátovi po 10 ročnej objektívnej premlčacej dobe neporušil žiadnu povinnosť. Odmenu advokátovi uhradil až 13.06.2013 a 19.06.2013 na základe faktúry. Predtým o výške odmeny nevedel a ani o nej nemal ako vedieť. Škodu si mohol uplatniť až po zistení jej výšky (R 6/2021).

5. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31Cdo/4835/2014 a komentár „českej odbornej verejnosti“ spojených s premlčacou dobou a dobrými mravmi. Podľa jeho názoru zákon č. 58/1969 Zb. je totalitná norma a je potrebné ho interpretovať obozretne. Odvolací súd sa zameral na striktnú interpretáciu zákonných ustanovení bez skúmania účelu noriem. Dĺžka doby medzi vyslovením nezákonnosti a koncom desaťročnej premlčacej doby závisí výhradne len na autonómnej vôli štátu, resp. jeho orgánov, pričom toto odvolaciemu súdu nevadilo vôbec. Prokurátor mohol ktoromkoľvek momente prípravného konania rozhodnúť o jeho skončení. Môže tak zúžiť alebo predĺžiť dobu reálnej uplatniteľnosti škody voči štátu. Odvolací súd interpretoval zákon bez ohľadu na Ústavou zaručených práv poškodených. Preto požadoval, aby dovolací súd rozhodol otázku posúdenia začiatku plynutia objektívnej premlčacej doby podľa § 22 ods. 2 vyššie uvedeného zákona v spojitosti s momentom vzniku škody a následnej námietky premlčania a to aj s prihliadnutím na ústavnú udržateľnosť.

6. Za nesprávne považuje aj odôvodnenie aplikácie dobrých mravov. Od vznesenia obvinenia až do oslobodenia spod obžaloby uplynulo 9 rokov a 3 mesiace, čím by mu tak podľa výkladu odvolacieho súdu zostalo len necelých 9 mesiacov na uplatnenie nároku na náhradu škody v rámci objektívnej premlčacej doby. Nezavinil ani, že advokát mu vystavil faktúru po uplynutí 10 ročnej objektívnej premlčacej doby. Poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 44/2017, podľa ktorého podmienkou pre uplatnenie nároku je zastavenie trestného stíhania.

7. Rozhodnutie krajského súdu je podľa dovolateľa v rozpore s rozhodnutiami dovolacieho súdu sp. zn. 4MCdo/15/2009, R 35/1991, 4Cdo/66/2018, 1Cz/41/90, 1Cdo/53/93 (R 70/1994), 4Cdo/54/2011, 3Cdo/194/2010, 8Cdo/96/2018 a R 37/1975. Nesúhlasí ani s odôvodnením odvolacieho súdu spojeným s kauzálnym nexusom. Ten musí zostať zachovaný odo dňa vznesenia obvinenia až po oslobodenie od

skutku rozhodnutím súdu, keďže sa počas celej tejto doby zúčastňoval úkonov trestného konania, prokurátor sa rozhodol nezrušiť obvinenie a súd sa rovnako rozhodol, že obžalobu nevráti prokurátorovi. Svoju argumentáciu podporil rozhodovacou činnosťou Ústavného súdu Slovenskej republiky.

8. Odvolací súd posúdil vec aj podľa ustanovení právnych predpisov, ktoré neboli predmetom prieskumu pred súdom prvej inštancie, a preto mal byť v zmysle § 382 CSP vyzvaný, aby sa k ich možnému použitiu vyjadril. Týmto došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Preto navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušil, ako aj rozhodnutie súdu prvého stupňa, vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal mu nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

9. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadrila.

10. Najvyšší súd SR ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalovaný dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

11. Podľa § 421 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

12. Ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších zákonných predpokladov, podľa ustanovení § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Takéto právo má aj vtedy, ak v súvislosti s rozhodnutím orgánu činného v trestnom konaní, ktoré nie je v súlade so zákonom, vynaložil náklady na trovy nutnej obhajoby a to bez zreteľa na to, či mu bol obhajca ustanovený, alebo si ho zvolil sám (právna veta rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/53/93 zo dňa 28.06.1993).

13. Dovolací súd po preskúmaní spisu zistil, že námietky žalobcu boli predovšetkým založené na momente plynutia objektívnej a subjektívnej premlčacej doby pri uplatnení nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci.

14. Podľa čl.152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

15. S poukazom na citované ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky, je nevyhnutné aplikovať ústavnokonformný výklad zákona č. 58/1969 Zb., o ktorom pojednáva nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 44/2017 zo dňa 21.11.2017: „Sťažovateľ nezavinil márne uplynutie objektívnej desaťročnej premlčacej doby v zmysle § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb., keďže táto uplynula skôr, než bolo trestné stíhanie sťažovateľa zastavené, pričom zastavenie trestného stíhania bolo podmienkou pre uplatnenie nároku na náhradu škody. Napadnutý rozsudok krajského súdu je postavený na premlčaní uplatneného nároku, avšak v tomto prípade došlo až k absurdnej situácii, keď pre neúspech sťažovateľa s uplatnením nároku 13 na náhradu škody stačilo, aby trestné stíhanie sťažovateľa trvalo dlhšie než je objektívna desaťročná premlčacia doba. Vychádzajúc z uvedeného by priznanie účinkov premlčania za daných okolností bolo voči sťažovateľovi neprimerane tvrdým postihom. Sú tak splnené podmienky na to, aby výnimočne neboli priznané vznesenej námietke premlčania právne účinky v súlade s právom. Ústavný súd tak dospel k záveru, že vznesenie námietky premlčania možno považovať pri márnom uplynutí objektívnej desaťročnej premlčacej doby podľa § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. v prípade zastavenia trestného stíhania po uplynutí uvedenej desaťročnej premlčacej doby za konanie, ktoré je v

rozpore s dobrými mravmi.“

16. Vzhľadom na citovaný nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, je nevyhnutné upriamiť pozornosť na stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky k premlčacej dobe, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 25/2019, ktoré znie: „Pri nárokoch na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, vyvodzovaných z nesprávneho úradného postupu, sa právo môže premlčať len uplynutím subjektívnej trojročnej premlčacej doby podľa § 22 ods. 1 vety prvej tohto zákona, plynúcej odo dňa získania poškodeným vedomosti o škode (o tom, že už vznikla).“ Z odôvodnenia citovaného stanoviska vyplýva, že objektívna desaťročná premlčacia doba podľa § 22 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb. v tomto prípade neplynie.

17. Nakoľko žalobca si uplatnil náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci v rámci trojročnej subjektívnej doby a objektívna premlčacia doba neplynula, došlo k uplatneniu tohto nároku včas. Z uvedeného dôvodu nemožno súhlasiť s názorom odvolacieho súdu o uplynutí 10 ročnej premlčacej doby.

18. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že došlo k porušeniu práva žalobcu (dovolateľa) na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP a súčasne bol naplnený aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Táto skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd dovolaním napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Preto dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

19. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O trovách dovolacieho konania preto rozhodne odvolací súd.

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.